

Utredningen om stärkt rätt till skadestånd för brottsoffer

Ersättning till brottsoffer (SOU 2021:64)

Utredningen om stärkt rätt till skadestånd för brottsoffer

Särskild utredare

- Mikael Forsgren, chefsrådman

Expertgrupp

- Jenny Ahlner Wetterqvist, kammaråklagare
- Bertil Bengtsson, professor
- Anders Dereborg, lagman
- Bengt Hesselberg, advokat
- Anna-Karin Larsson, hyresråd, f.d. sakkunnig
- Mårten Schultz, professor
- Anna Skarhed, f.d. justitiekanslern
- Anton Freszals, rättssakkunnig

Parlamentarisk referensgrupp

Företrädare från riksdagens
samtliga partier

Sekreterare

Erika Bergman, rådman
Anton Ishak, hovrättsfiskal

Uppdrag

Uppdraget har varit att ta ställning till flera skadeståndsrättsliga frågor som berör brottsoffer

- Höjda nivåer på kränkingsersättning?
- Stärkt rätt till kränkingsersättning för poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap?
- Stärkt rätt till ideellt skadestånd för efterlevande anhöriga?
- Ändra reglerna om förbud mot utmätning av skadestånd med anledning av frihetsberövande?

Höjda nivåer på kränkningers ersättning

- **Att värdera det ovärderliga**
- **Det finns sakliga skäl att höja nivåerna på kränkningers ersättning**
 - Inflation har urholkat nominellt i princip oförändrade ersättningsnivåer under de senaste 20 åren.
 - Ersättningsnivåerna har inte förändrats trots att samhällets syn på vissa typer av gärningar har skärpts
 - Ersättningsnivåerna är låga i förhållande till andra rent ideella skadestånd

Höjda nivåer på kränkningers ersättning

Kränkningers ersättning höjs generellt för samtliga brottsliga angrepp

Vårt förslag: Kränkningers ersättningens storlek ska bestämmas på ett sätt som även innebär att den kränkte får upprättelse för angreppet

Höjda nivåer på kränkingsersättning

Ersättningsnivåerna höjs relativt för vissa typer av gärningar

Vårt förslag: Fler omständigheter ska beaktas särskilt vid bestämmandet av kränkingsersättningens storlek

- Brott i nära relation
- Handlingar som tagits upp med ett tekniskt hjälpmedel under förhållanden som inneburit risk för att upptagningen sprids
- Flera personer tillsammans mot den skadelidande
- Hot som påtagligt har förstärks genom anspelning på ett våldskapital

Höjda nivåer på kränkningers ersättning

Rättstillämpningen styr hur stora höjningarna ska vara

Vår syn: Förslagen bör resultera i påtagliga höjningar av ersättningsnivåerna

Brott	Före reformen	Efter reformen
Misshandel	5 000–15 000 kr	10 000–40 000 kr
Grov misshandel	20 000–60 000 kr	50 000–140 000 kr
Försök till mord	100 000–150 000 kr	200 000–300 000 kr
Ofredande	5 000–10 000 kr	8 000 kr–20 000 kr
Rån	7 000–30 000 kr	15 000–60 000 kr
Våldtäkt	100 000–125 000 kr	200 000–250 000 kr
Våldtäkt mot barn	100 000–125 000 kr	225 000–300 000 kr

Tabellen visar vår syn på vilka höjningar ersättningsnivåerna bör resultera i för ett par utvalda brott. I betänkandet finns det en tabell med flera andra brott och vår syn på nivåerna för dessa brott.

Stärkt rätt till kränkningers ersättning för poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap

Ingen ska behöva tåla att bli utsatt för brott

- Det finns ett krav på allvarlig kränkning
- Frågeställningen om vad någon ska behöva tåla eller om en yrkesgrupp löper särskild risk att utsättas för brott träffar snett.
- Den som har en särskild beredskap blir inte allvarligt kränkt av samma sak som en som inte har en sådan särskild beredskap.
- Poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap ska inte särbehandlas

Det finns ett behov av tydligare riktlinjer för rättstillämpningen

- Bedömningen av skadestandsfrågorna i brottmål behöver nyanseras

Stärkt rätt till kränkingsersättning för poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap

Fler fall bör ge rätt till ersättning

Vårt förslag: Rätten till kränkingsersättning för poliser och personer inom andra yrkesgrupper med särskild beredskap utvidgas

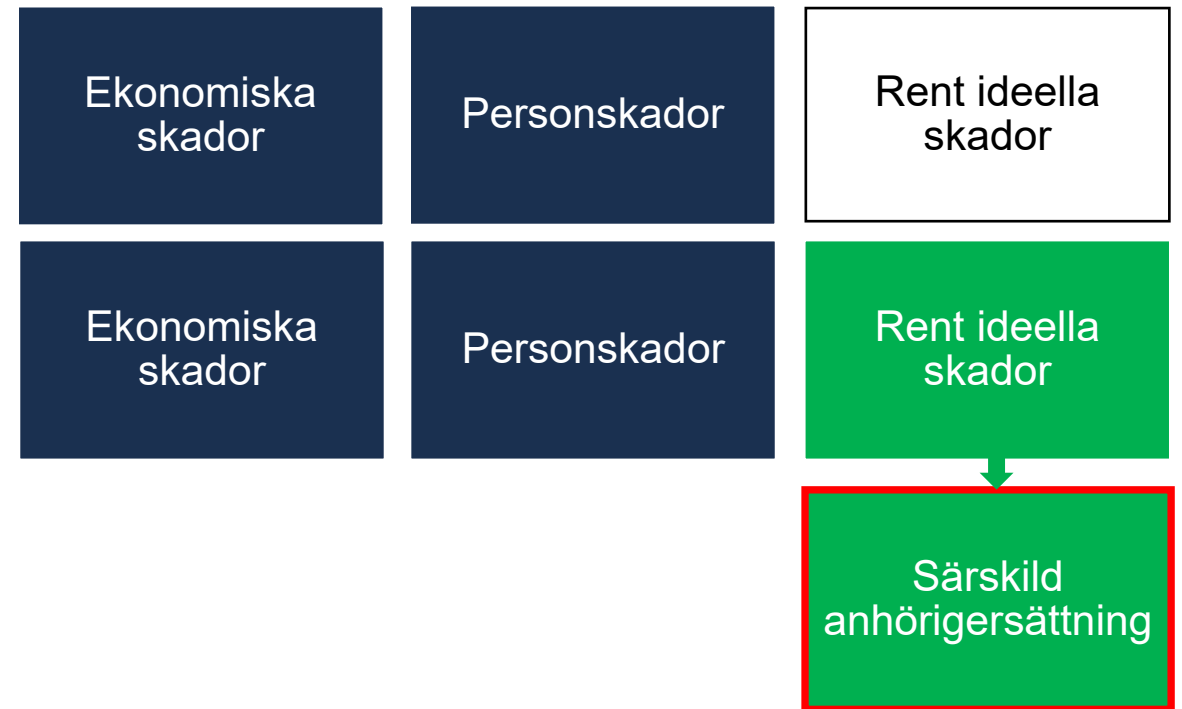
- Riktlinjer för allvarlighetsbedömningen införs i skadeståndslagen
- Det ska särskilt beaktas om angreppet riktat sig mot den skadelidandes privata sfär eller om det varit fråga om ett fysiskt angrepp

Stärkt rätt till ideell ersättning för efterlevande anhöriga

Efterlevande anhöriga har i dag inte rätt till ersättning för rent ideella skador

Förslag: Efterlevande anhöriga ska ha rätt till särskild anhörigersättning

Stärkt rätt till ideell ersättning för efterlevande anhöriga

Särskild anhörigersättning

- Uppsåtligt eller grovt oaktsamt dödande genom brott
- Anhöriga som stått den avlidne särskilt nära ska ha rätt till ersättningen

Den särskilda anhörigersättningens bestämmande

- Helt schabloniserad – lika stort belopp till varje ersättningsberättigad
- Ersättningsens storlek: Förslag 50 000 kr (+ 60 000 kr)

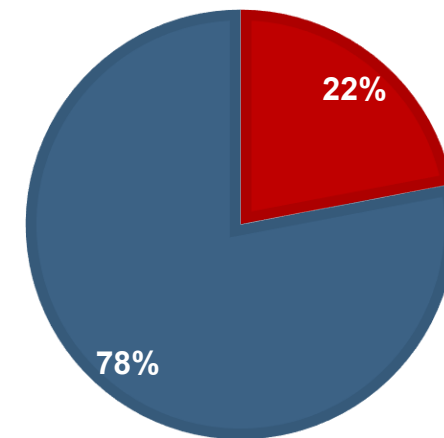
Förbudet mot utmätning av skadestånd på grund av frihetsberövande m.m.

Ersättning enligt frihetsberövelagen

- Ett frihetsberövande med stöd av lag – strikt ansvar
- Ersättningen är i dag skyddad från utmätning

En betydande andel av de som får ersättningen har skulder som avser skadestånd på grund av brott

- Var femte person (cirka 22 %) har obetalda skulder på grund av brott
- Skulderna uppgår till cirka 100 miljoner kr

Förbudet mot utmätning av skadestånd på grund av frihetsberövande m.m.

Gärningspersonerna ska betala sina skadestånd till brottsoffer

- En intresseavvägning
- Brottsoffers rättigheter har stärkts

Vårt förslag: Förbudet mot utmätning av ersättning enligt frihetsberövandelagen tas bort när det gäller fordringar som avser skadestånd på grund av brott

Brottsskadestånd får företräde vid löneutmätning

Gärningspersonerna ska vara med och finansiera delar av våra förslag

- Löneutmätning är ett effektivt verktyg för att få in pengar

Vårt förslag: Fordringar som avser skadestånd på grund av brott ska ha företräde framför vissa andra fordringsanspråk vid utmätning av lön m.m.

- Förslaget förväntas innebära en årlig intäkt till staten med cirka 15 miljoner kronor
- En simulering visar att ytterligare cirka 65 miljoner kronor hade gått till betalning av brottsskadestånd under år 2020 med den föreslagna ordningen

Ikraftträdande och konsekvenser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022

- Det behövs inte några övergångsbestämmelser

Förslagen medför vissa kostnader som kan finansieras

- Försäkringsbolagen finansierar i dag delar av kostnaderna
- Förslagen om höjda ersättningsnivåer är finansierade genom det framtida beräknade brottsskadeanslaget under förutsättning att försäkringsbolagen följer de nya nivåerna
- Övriga förslag bör vara finansierade genom våra förslag om utvidgade utmätningmöjligheter till förmån för brottsoffer

Ersättning till brottsoffer (SOU 2021:64)

